

הַלְבוֹת רוּצַח וְשְׁמִירַת נַפֶּשׁ פֶּרֶק ג

א. הַמֶּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ בְּזִדּוֹן בְּאַבֶּן אוֹ בַּעֲץ, וְהִמִּיתוֹ אוֹמְדִין דָּבָר שֶׁהִכָּהוּ בּוֹ, וּמְקוֹם שֶׁהִכָּהוּ עָלָיו, אִם רָאוּי אוֹתוֹ חֲפֵץ לְהִמִּית בְּאַבֶּר זֶה, אוֹ אֵינוֹ רָאוּי: שֵׁנֶאמַר "בְּאַבֶּן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ . . . אוֹ בְּכָלִי עַץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ" (במדבר לה, יז-יח), עַד שִׁיְהִיָּה בּוֹ כְּדִי לְהִמִּית. וְאֵינוֹ דוֹמָה מִכָּהוּ עַל לְבָו לְמִכָּהוּ עַל יָרֵכוֹ; הוּאִיל וְנֶאמַר "אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ" (במדבר לה, יז; במדבר לה, כג), מִכָּאֵן שְׁאוּמְדִין מְקוֹם הַמֶּכָּה.

ב. כִּשֶּׁם שְׁאוּמְדִין הַחֲפֵץ שֶׁהִכָּה בּוֹ וּמְקוֹם הַמֶּכָּה, כֶּף אוֹמְדִין כּוֹחַ הַהִכָּיָה שֵׁנֶאמַר "בְּאַבֶּן יָד" (במדבר לה, יז), מִכָּאֵן שִׁמְשַׁעְרִין אֶת הַיָּד: אֵינוֹ דוֹמָה זֹרֶק אֶבֶן בְּחֲבֵרוֹ בְּרַחוּק שְׁתֵּי אַמּוֹת לְזוֹרֶק בּוֹ בְּרַחוּק עֶשְׂרִי, שֶׁבְּרַחוּק עֶשְׂרִי יִהְיֶה כּוֹחַ יָתֵר; וְאֵינוֹ דוֹמָה זֹרֶק בְּרַחוּק עֶשְׂרִי לְזוֹרֶק בְּרַחוּק מֵאַה אַמָּה, שֶׁבְּרַחוּק הַמְּקוֹם בְּיוֹתֵר יִתְמַעֵט כּוֹחַ הַהִכָּיָה.

ג. וְכֵן מְשַׁעְרִין הַמֶּכָּה עֲצָמָה; וּמְשַׁעְרִין כּוֹחַ הַהוֹרֵג, וְכּוֹחַ הַנְּהַרֵּג אִם הוּא גָדוֹל אוֹ קָטָן, אוֹ חֲזָק אוֹ חֲלָשׁ, אוֹ בָּרִיא אוֹ חוֹלָה, וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה: שֵׁנֶאמַר "אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ" (במדבר לה, יז; במדבר לה, כג) מִיִּתְּתוֹ שְׁלֹזָה, מְשַׁעְרִין כָּל סְבוּתִיָּה.

ד. כָּלִי בְּרִזָּל, לֹא נִתְּנָה לוֹ תוֹרָה שַׁעוֹר שֵׁנֶאמַר "וְאִם-בְּכָלִי בְּרִזָּל הִכָּהוּ וַיָּמוּת, רִצַּח הוּא" (במדבר לה, טז), וְאֶפְלוּ בְּמַחֲט: וְהוּא, שִׁיְהִיָּה לוֹ חֵד כְּמוֹ מַחֲט אוֹ שְׁפוּד אוֹ סָכִין וְכִיּוּצָא בָּהֶן; אֲבָל אִם הִכָּהוּ בַּעֲשֵׂת שֶׁלְּבִרְזָל וְכִיּוּצָא בָּהּ, אוֹמְדִין אוֹתָהּ כְּמוֹ שְׁאוּמְדִין הָאֶבֶן אוֹ הָעֵץ.

ה. הַמֶּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ בְּלֹא כָּלִי וְהִמִּיתוֹ, כְּגוֹן שֶׁהִכָּהוּ בְּיָדוֹ אוֹ בְּרִגְלוֹ אוֹ נִגְפוּ בְּרֹאשׁוֹ וְהִמִּיתוֹ מְשַׁעְרִין כּוֹחַ הַמֶּכָּה, וְכּוֹחַ הַנְּהַרֵּג, וּמְקוֹם הַמֶּכָּה: אֵינוֹ דוֹמָה דוֹחֵף חֲבֵרוֹ בְּאַצְבָּעוֹ, לְבוֹעֵט בּוֹ בְּרִגְלוֹ בְּכָל כּוֹחוֹ; וְאֵינוֹ דוֹמָה מִכָּהוּ עַל לְבָו, לְמִכָּהוּ עַל מִתְּנָיו; וְאֵינוֹ דוֹמָה חֲלָשׁ הַמֶּכָּה אֶת הַבָּרִיא הַחֲזָק, לְבָרִיא חֲזָק הַמֶּכָּה חֲלָשׁ אוֹ חוֹלָה.

ו. וּמִנִּין שִׁמְשַׁעְרִין בְּכָל אֵלּוּ, שֵׁנֶאמַר "אוֹ בְּאֵיכָה הִכָּהוּ בְּיָדוֹ, וַיָּמוּת מוֹת-יוֹמָת הַמֶּכָּה" (במדבר לה, כא): אֵף עַל פִּי שֵׁנֶאמַר "בְּיָדוֹ", הַצִּרִּיף הַפְּתוּב לְהִיּוֹת הַהִכָּיָה "בְּאֵיכָה" מִכָּלִל שִׁמְשַׁעְרִין אֶת כּוֹחַ הַהִכָּיָה.

ז. וְכֵן הַדּוֹחֵף אֶת חֲבֵרוֹ מֵרֹאשׁ הַגֵּג, וְנִפְל וַיָּמוּת מְשַׁעְרִין גְּבִיָּה הַמְּקוֹם שֶׁהִפִּילוֹ מֵעָלָיו, וְכּוֹחַ הַנִּדְחָף: שֵׁאֵינוֹ דוֹמָה בֶּן יוֹמוֹ שֶׁנִּפְל לְגָדוֹל שֶׁנִּפְל. וּמִנִּין שִׁמְשַׁעְרִין גְּבִיָּה הַמְּקוֹם, שֵׁנֶאמַר "וְאִם-בְּשִׁנְאָה, יִהְיֶהפְּנוֹ" (במדבר לה, כ). וַיִּרְאָה לִי שֶׁכָּל מְקוֹם שֵׁאֵין בְּגִבָּהוּ עֲשָׂרָה טַפְחִים אֵין בּוֹ כְּדִי לְהִמִּית, כְּדָרְךָ שֵׁאֲמָרוּ בְּבוֹר לְעַנִּין בְּהֵמָה.

ח. אֶחָד הַמֶּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ בְּאַבֶּן אוֹ בַּעֲץ, אוֹ שֶׁהִכָּהוּ בְּגוֹשׁ שְׁלֹאדָמָה אוֹ בְּגוֹשׁ שְׁלִמְלָח וְגַפְרִית, אוֹ בְּסֵל מֵלֹא עֶפֶר אוֹ צִרּוּרוֹת, וְאֶפְלוּ בְּפִלָּח שֶׁלְּדִבְלָה: שֵׁנֶאמַר "אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ" (במדבר לה, יז; במדבר לה, כג) כָּל שֶׁהוּא רָאוּי לְהִמִּית, וְהַכֶּכֶד הוּא שְׁמִמִּית.

ט. הַדּוֹחֵף אֶת חֲבֵרוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאֵשׁ, אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִם יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם, פְּטוֹר מִמִּיתַת בֵּית דִּין; וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל

לַעֲלוֹת, חֵיב. וְכֵן אִם כָּבַשׁ עָלָיו בְּתוֹךְ הַיָּם אוֹ בְּתוֹךְ הָאֵשׁ, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאָר בּוֹ כּוֹחַ לַעֲלוֹת וּמֵת חֵיב, אָף עַל פִּי שְׁאִינוֹ הוּא הַדּוֹחֵף בְּתַחֲלָה.

י. וְהוּא הַדִּין לְמַנִּיחַ יָדוֹ עַל פִּי חֲבֵרוֹ וְחֹטְמוֹ עַד שֶׁהִנִּיחוֹ מִפְּרָפֶר וְאִינוֹ יָכוֹל לַחֲיוֹת, אוֹ שִׁכְפָּתוֹ וְהִנִּיחוֹ בַּצָּנָה אוֹ בַּחֲמָה עַד שְׁמֵת, אוֹ שִׁבְנָה עָלָיו מְקוֹם עַד שֶׁמָּנַע מִמֶּנּוּ הָרוּחַ, אוֹ שֶׁהִכְנִיסוֹ לַמַּעְרָה וּבֵית וְעֵשֶׂן עָלָיו עַד שְׁמֵת, אוֹ שֶׁהִכְנִיסוֹ לְבֵית שְׁלִשִּׁישׁ וְהִדְלִיק עָלָיו נֵר עַד שֶׁהִמִּיתוֹ הֶהָבֵל בְּכָל אֵלּוּ נִהְרָג עָלָיו, שְׂזָה כְּמִי שֶׁחֲנָקוּ בִּידוֹ.

יא. אֲבָל הַכּוֹפֶת אֶת חֲבֵרוֹ וְהִנִּיחוֹ בְּרָעַב עַד שְׁמֵת, אוֹ שִׁכְפָּתוֹ וְהִנִּיחוֹ בְּמְקוֹם שְׁסוּף הַצָּנָה אוֹ הַחֲמָה לָבוֹא לָשֶׁם, וּבִאֲהָ וְהִמִּיתוֹ, אוֹ שִׁכְפָּה עָלָיו גִּגִּית, אוֹ שִׁפְרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵבָה, אוֹ שֶׁהִשִּׁיךְ בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר אִם שָׁסָה בּוֹ כָּלֵב אוֹ נָחַשׁ בְּכָל אֵלּוּ אֵין בֵּית דִּין מְמִיתִין אוֹתוֹ, וְהָרִי הוּא רוֹצֵחַ ; וְדוֹרֵשׁ דָּמִים, דוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ דָם.

יב. וְכֵן הַדּוֹחֵף חֲבֵרוֹ לְבוֹר, וְהָיָה שֶׁם סֵלֶם בְּבוֹר שְׁיָכוֹל לַעֲלוֹת עָלָיו, אוֹ שֶׁזָּרַק בּוֹ חֵץ, וְהָיָה תָּרִיס בִּידוֹ לְהִגָּן עָלָיו, וּבֹא אַחֵר וְסָלַק אֶת הַסֵּלֶם וְהִסִּיר אֶת הַתָּרִיס שְׁנִיחָן אֵינָן נִהְרָגִין בְּבֵית דִּין. אֲפִלּוּ הָיָה הַדּוֹחֵף עֲצָמוֹ, הוּא שֶׁחֲזַר וְסָלַק אֶת הַסֵּלֶם פָּטוֹר מִמִּיתַת בֵּית דִּין ; וְנִדְרֵשׁ מִמֶּנּוּ דָם.

יג. הַזּוֹרֵק צָרוּר בְּכוֹתֵל, וְחֲזָרָה הָאֶבֶן לְאַחֲרִיָּהּ וְהִרְגָּה חֵיב מִיתַת בֵּית דִּין, שֶׁמְכוּחוֹ הִיא בָּאָה. וְכָל אֵלּוּ שִׁמְשֻׁחֲקִין בְּכַדּוֹר שֶׁהִתְרוּ בָּהֶן וְהִרְגּוּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּטוּרִין ; חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲפִלּוּ לְסוֹף מֵאָה אִמָּה חֵיבִין : וְהוּא, שִׁישׁ בָּהּ כְּדִי לְהִמִּית כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. זֶרֶק אֶבֶן לְמַעַלָּה, וְהִלָּכָה לְצַדְדֵינָהּ וְהִרְגָּה חֵיב.

יד. הַכּוֹפֶת אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִנִּיחוֹ בְּמְקוֹם שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְבָרֵחַ, וְהִצִּיף עָלָיו מַיִם, וּמֵת הָרִי זֶה נִהְרָג עָלָיו : וְהוּא, שְׁיָמוּת מְכוּחַ רֹאשׁוֹן הַבֹּא מִמַּעַשְׂיוֹ.